Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Lape Pirkanmaa

OT-keskus loppuraportti ja perustamissuunnitelma

Maakunnan lape-ryhmä 19.11.2018

Projektikoordinaattori Nanna Miettunen

OT-keskus

Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Osaamis- ja tukikeskus muodostaa vahvan tukiverkon lapsille, nuorille ja perheille erityisen vaativissa tilanteissa yhdessä perus- ja erityistason palveluiden kanssa.

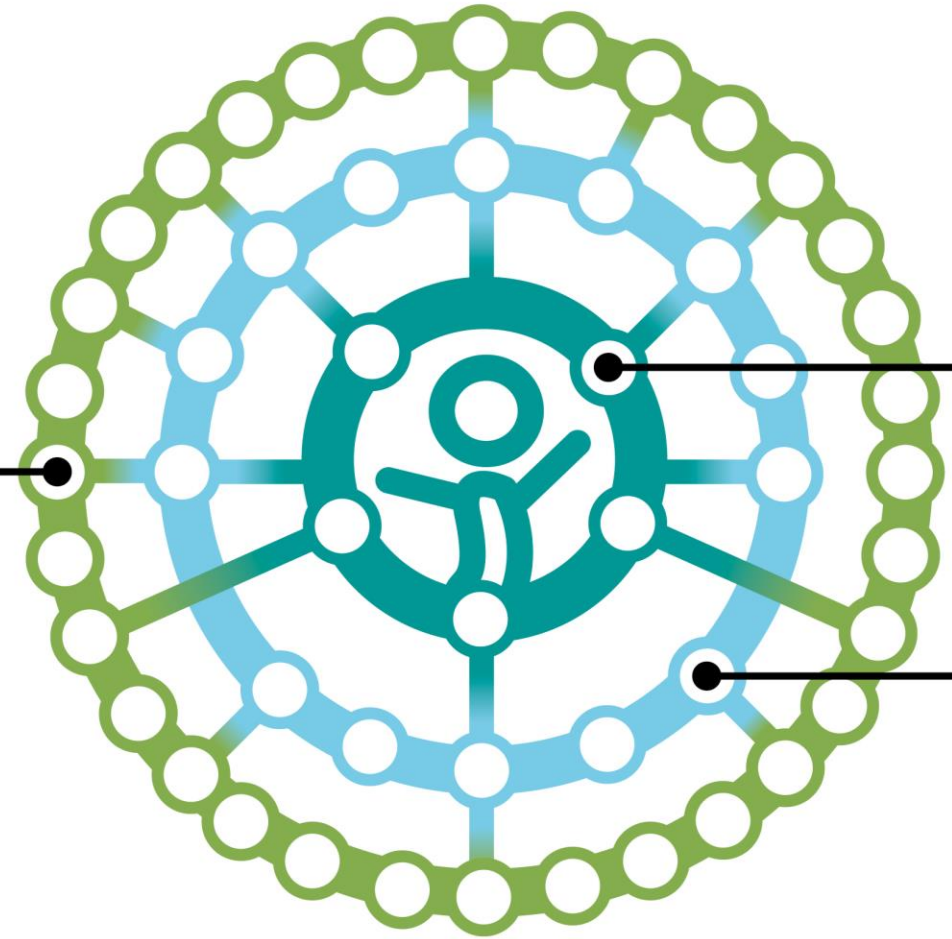

Matalan kynnyksen palvelut
- Perhekeskukset
- Varhaiskasvatus ja koulu
- Järjestöt ja seurakunnat

Palveluita tarjolla kaikille lapsille, nuorille ja perheille

Palveluita vaativinta tukea ja hoitoa tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille

OT-keskukset ja verkostot
- Asiantuntijatyöryhmät, yksiköt ja -verkostot
- Konsultaatiot ja liikkuvat palvelut
- Tutkimus, kehittäminen ja koordinaatio

Erityistason palvelut
- Lastensuojelu
- Erikoissairaanhoito
- Muut erityistason palvelut

Palveluita erityistä tukea ja hoitoa tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille

OT-keskukset ja maakuntien yhteistyöalueet

OT-keskus
Vaativinta osaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

- Yliopistosairaalapaikkakunnille
- Tampereen OT-keskus palvelee Pirkanmaata, Kanta-Hämettä ja Etelä-Pohjanmaata

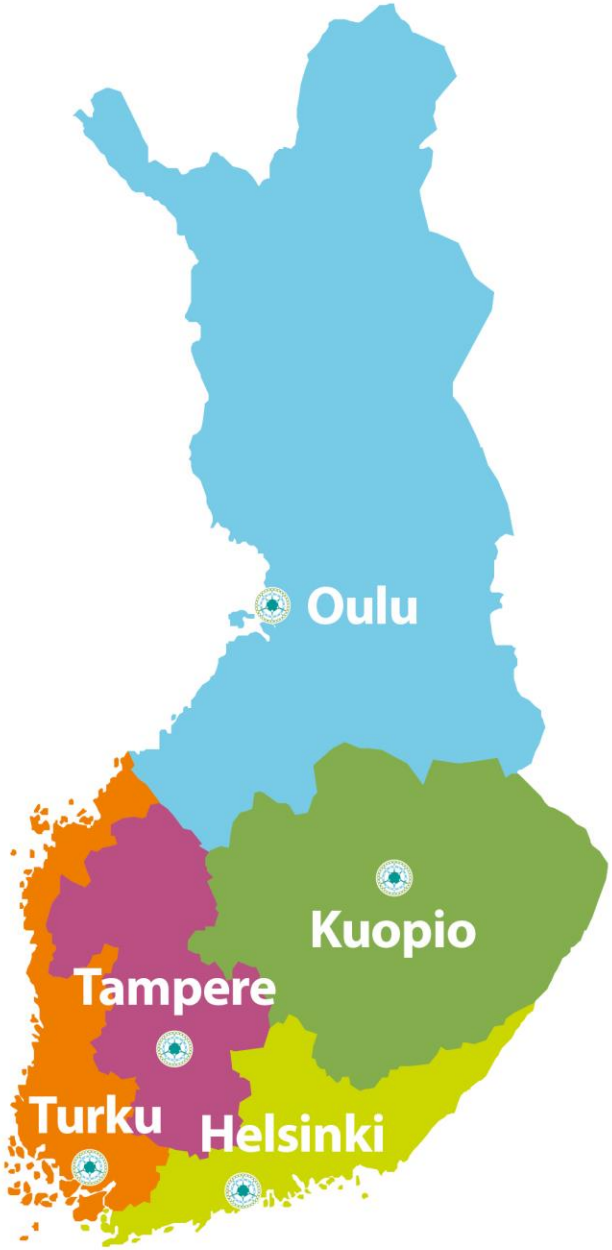

Lähtötilanteen kuvaus

- Kaikkein vaativinta erityisosaamista edellyttäviä palveluja tarvitsee vain pieni osa lapsista, nuorista ja heidän perheistään, mutta nämä palvelut muodostavat suuren osan palvelujen tuottamisen kokonaiskustannuksista.
- Lastensuojelun, erikoissairaanhoidon ja koulujen erityisopetuksen asiakasmäärien voimakas kasvu
- Vaativimpien palvelujen saatavuudessa on suuret alueelliset erot ja palvelut ovat hajautuneet monelle eri sektorille.
- Alueet ovat monessa suhteessa hyvin erilaisia ja OT-keskusten isona haasteena onkin turvata vaativamman tason palveluiden ulottuminen tasapuolisesti kaikkien maakuntien asukkaiden ja työntekijöiden käyttöön.

OT-Työryhmä Pirkanmaa – Kanta-Häme – Etelä-Pohjanmaa

- Ahonen Timo, Lastensuojelun avopalvelut, Päiväperho/Tampere
- Ala-Toppari-Peltola Eija, Lape-muutosagentti, Etelä-Pohjanmaa
- Fihlman Petri, rehtori, Tampere ja sairaalakoulu
- Forsberg, Hannele, sosiaalityön professori, Tampereen yliopisto
- Harrikari Timo, sosiaalityön professori, Tampereen yliopisto
- Harju-Virtanen Hanna, Lape-projektipäällikkö, Tampere
- Joki-Erkkilä Minna, Erikoislääkäri, PSHP, Tays, Oikeuspsykiatrian klinikka
- Jyrkkä Birgitta, Perheoikeudelliset palvelut, Tampereen kaupunki
- Kaltiala-Heino Riittakerttu, professori, ylilääkäri, PSHP, Tays,NUPS
- Kurikka Sari, lastenlääkäri, Tampereen kaupunki
- Laitila Minna, kehitysjohtaja, SONet Botnia
- Lähdeaho Marja-Leena, vastuualuejohtaja, ylilääkäri, PSHP
- Martiskainen Mika, apulaisylilääkäri, PSHP,Tays, oikeuspsykiatrian klinikka
- Miettinen Sari, projektikoordinaattori, PSHP, Pippuri-hanke
- Miettunen Nanna, projektikoordinaattori, Pikassos oy/Lape
- Palomäki Seppo, ylilääkäri nuorisopsykiatria, EPSHP
- Parikka Tuulikki, toimialuejohtaja, PSHP, TA6, Kehitysvammahuolto
- Pekuri Jari, Muutosagentti Kanta-Häme
- Pelttari Titta, Lape-muutosagentti, Pirkanmaaliitto
- Puura Kaija, professori, ylilääkäri, PSHP,TA4,LAPS
- Raatikainen, Satu, Lape-Kanta-Häme
- Sannisto Tuire, ylilääkäri, Tampereen kaupunki
- Tuominen Tiina, ylilääkäri, KHSHP
- Jenni Karsio, Tampereen ensi- ja turvakoti, Järjestöjen edustaja
- Eeva-Liisa Lejon, Johtava sosiaalityöntekijä, Psykiatrian poliklinikka maahanmuuttajille, Tampere

Sosiaalihuollon porrasteisuus alatyöryhmä

Marjo Mutanen	palvelupäällikkö, Riihimäki
Heini Ristavaara	johtava sosiaalityöntekijä, KHSHP
Heidi Pakkala	hanketyöntekijä Lape hanke/ Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n osahanke
Noora Aarnio	hanketyöntekijä Lape hanke/ Erityispalvelut
Eija Ala-Toppari-Peltola	muutosagentti Etelä-Pohjanmaa
Satu Mäki-Fossi	hankekoordinaattori, Lape/Etelä-Pohjanmaa
Marianne Aalto-Siirto	hankekoordinaattori, Lape/Etelä-Pohjanmaa
Titta Pelttari	muutosagentti Pirkanmaa
Hanna Harju-Virtanen	hankepäällikkö Lape Pirkanmaa
Nanna Miettunen	Projektikoordinaattori, Lape Pirkanmaa
Sari Miettinen	Projektikoordinaattori, Lape Pirkanmaa
Heli Niemi	Kehittämispäällikkö, Pikassos 1
Suvi Niemi	sosiaalityöntekijä, Virrat
Maria Antikainen	Projektikoordinaattori, Lape Pirkanmaa
Taija Ylätalo	Johtava sosiaalityöntekijä, Hämeenlinna

Tutkimus- ja kehittäminen alatyöryhmä

Anne Saarijärvi	Kehittämissuunnittelija	SONet BOTNIA
Seija Junno	Erityissuunnittelija	Pikassos
Marianne Aalto-Siiro	Kehittäjäsosiaalityöntekijä	Tampereen kaupunki
Marjo Mutanen	Palvelupäällikkö	Riihimäki
Tuula Tuominen	Toimitusjohtaja	Pikassos
Kaija Puura	Lastenpsykiatrian ylilääkäri, professori	Tampereen yliopisto, Tays
Outi Wallin	Koulutuspäällikkö, yliopettaja, sosionomikoulutus	TAMK
Nanna Miettunen	projektikoordinaattori	Pirkanmaan Lape
Sari Miettinen	projektikoordinaattori	Pirkanmaan Lape
Hannele Forsberg	sosiaalityön professori	Tampereen yliopisto
Timo Harrikari	sosiaalityön professori	Tampereen yliopisto
Heini Ristavaara	johtava sosiaalityöntekijä	Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri
Riitta Salunen	koordinointipäällikkö	Perusterveydenhuollon yksikkö PSHP

Vaativat eropalvelut työryhmä

Nimi	Ammatti, organisaatio
Eija Ala-Toppari-Peltola	Etelä-Pohjanmaan LAPE, Seinäjoki
Elisa Isoniemi	Asianajaja
Teija Hautanen	PSHP, Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö
Hannamaria Kilpinen	Sosiaalipäivystys
Anita Kontukoski	Tampere, Perheoikeudelliset palvelut
Riikka Meroma	Käräjäoikeus
Reija Latva	Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikön apulaisylilääkäri
Satu Hintikka	Setlementti Tampere ry, Väkivalta- ja kriisityö
Mika Martiskainen	PSHP, Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö
Sini Stolt	Toiminnanjohtaja, Kanta-Hämeen perhetyö ry
Noora Kannisto	Lähisuhdeväkivaltatyön sairaanhoitaja
Sirkku Rahikkala	Tampereen kaupunki, Perheneuvola
Irina Remes	Turvakoti
Jaana Vaittinen	Perhekulma Puhuri
Marja Olli	Projektikoordinaattori Lape-Pirkanmaa
Nanna Miettunen	Projektikoordinaattori Lape-Pirkanmaa
Sari Miettinen	Projektikoordinaattori Lape-Pirkanmaa

Nanna Miettunen

Valtakunnallinen OT-työrukkanen

- **HELSINGIN OT-ALUE**
  1. Klaus Ranta, linjanjohtaja, nuorisopsykiatria, HUS
  2. Laura Yliruka, VTT, Socca, Heikki Waris-instituutti
- **TAMPEREEN OT-ALUE**
  3. Nanna Miettunen, kehittämiskoordinaattori, Pirkanmaan LAPE, erityis- ja vaativat palvelut
  4. Sari Kurikka, lastentautien erikoislääkäri, PSSHP
- **OULUN OT-ALUE**
  5. Hanna Ebeling, ylilääkäri, OYS
  6. Jaana Jokinen, erityisasiantuntija
- **TURUN OT-ALUE**
  7. Anniina Kaittila, hankeagentti, Lupa auttaa!-hanke
  8. Jussi Björninen, lapsi- ja perhesosiaalityön palvelualuejohtaja, Vaasa
- **KUOPION OT-ALUE**
  9. Minna Tihinen, Yhdessä! -ohjelman muutospäällikkö
  10. Marja Darth, lastenpsykiatri Kuopio
- **PERUSTERVEYDENHUOLLON EDUSTUS**
  11. Tuire Sannisto, LNP palveluiden ylilääkäri, varalla Sari Torkkeli, apulaisylilääkäri
  12. Ulrika Winqvist, va. johtaja ylilääkäri
- **JÄRJESTÖN EDUSTUS**
  13. Riitta Särkelä, Ensi- ja turvakotien liitto
  14. Kim Berglund, Lauste
- **KOULU, OPPILAITOKSET, VARHAISKASVATUS**
  15. Arto Willman, hyvinvointipäällikkö
  16. Tuula Takalo, oppilashuollon palvelupäällikkö Oulu
- **ERIKOISSAIRAANHOIDON ASIANTUNTIJARYHMÄ**
  17. Hannu Heiskala, HUS
  18. Leena Repokari, HUS
  19. Sami Remes, KUH
  20. Jarmo Salo, PPSHP
  21. Max Karukivi, SATSHP
- **AIKUISPSYKIATRIA**
  22. Pekka Jylhä, linjanjohtaja, HUS
- **SOSIAALIALAN OSKET**
  23. Marja Heikkilä, johtaja
- **STM**
  Marjo Malja, STM
  Pälvi Kaukonen, LAPE-muutosohjelma
- **THL**
  Mia Tapiola, vieraileva asiantuntija
  Päivi Petrelius, Pia Eriksson
  Matti Salminen, Päivi Känkänen
  Suvi Savola

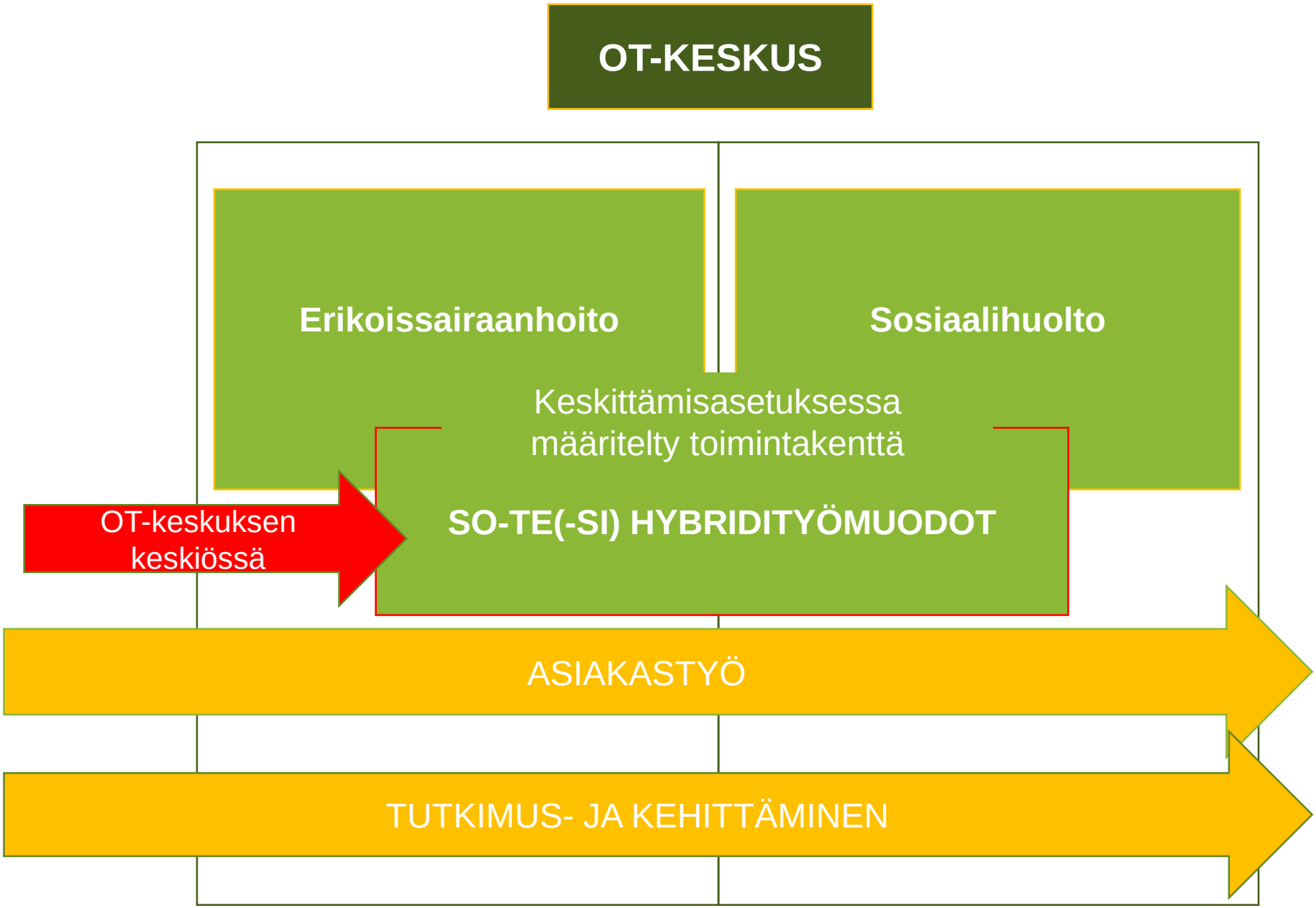
OT-KESKUS
Erikoissairaanhoito
Sosiaalihuolto
Keskittämisasetuksessa määritelty toimintakenttä
OT-keskuksen keskiössä
SO-TE(-SI) HYBRIDITYÖMUODOT
ASIAKASTYÖ
TUTKIMUS- JA KEHITTÄMINEN

OT-keskuksen tehtävät

- Osaamis- ja tukikeskus pyrkii varmistamaan avun niille lapsille, nuorille ja perheille, joiden tilanne vaatii harvinaisuutensa, vaikeutensa ja kompleksisuutensa takia kaikkein vaativinta erityisosaamista ja erikoistumista
- Pyrkii etsimään vastauksia niihin ongelmiin/palvelutarpeisiin, joihin ei olemassa olevalla palvelujärjestelmällä pystytä vastaamaan

  ↔ käytännössä tarkoittaa tilanteita, kun tarvitaan monialaista tiedontuotantoa ja työskentelyä
- Uusien tilanteiden ja ilmiöiden haltuun ottaminen, luomalla toimintamalleja yhdistämällä eri alojen erityisosaamista ja uusinta tutkimustietoa
- Hakee ratkaisuja koordinaation puuttumiseen, työn epätahtisuuteen, tehtävien tiukkaan rajaamiseen jne.
- OT-keskuksen tehtävät jaetaan 1) asiakastyöhön ja 2) kehittämis-, koulutus- ja tutkimustoimintaan. Keskuksen tehtävä on siten toimia sekä palvelujen tuottajana että niiden kehittäjänä.

Asiakastyö

- Osaamis- ja tukikeskus tuottaa itse vaativia palveluja ja hoitoa pienelle ryhmälle asiakkaita, joiden hoito edellyttää kaikkein vaativinta monialaista erityisosaamista (n. 1% asiakkaista). Tavoitteena vahva tukiverkoston yhdessä perus- ja erityistason kanssa.
- Asiakastyöstä suurin osa on perus- ja erityistason työntekijöiden konsultaatiota
  - puhelimitse tai sähköisten välineiden, kuten videoneuvottelujen avulla.
  - jalkautuminen asiakastapaamisiin joko osallistumalla verkostokokoukseen tai toimimalla työntekijän työparina
  - Erityisosaamisen tuominen (perus-) ja erityistason tueksi harvinaisen vaativiin tilanteisiin.
  - Osaamisen lisääminen
  - Pääsääntöisesti konsultointi erityistason palveluiden kautta, mutta joissain hyvin harvinaisissa ja nopeaa reagointia vaativissa tapauksissa voi konsultointi tapahtua myös suoraan perustasolta, esimerkiksi lapsikaappaustilanteissa.

Asiakastyö

- Lähtökohtaisesti tuki tuodaan siis lapsen kehitysympäristöön ja lapsen ja perheen kanssa työskentelevien ammattilaisten luokse. Joskus kuitenkin voi olla tilanteita, että asiakas tulee OT-palveluihin myös konkreettisesti, esimerkiksi kaltoinkohtelutilanteissa lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikköön tai erityisen vaativaa hoitoa tarjoaviin monialaisiin sijaishuollon laitoksiin.
- OT –keskuksen sosiaali- ja terveydenhuollon integratiiviset palvelut ja hoidot voivat asiakastyössä asettua osaamisen porrasteisuudessa eritasoille. Jos asiakastapauksessa tarvitaan minkä tahansa toiminnan osalta erityisen vaativaa osaamista, siihen liittyvä integratiivinen työ koordinoidaan OT-keskuksesta, vaikka osaamisen tarpeet muilla osa-alueilla olisivat perus- tai erityistason toimintaa. Yhteistyössä sovitaan tarvittavien verkostojen kokoamaisesta näissä tilanteissa.

Maakuntaa laajemmalle yhteistyöalueelle keskitettävät asiat voidaan jaotella kolmeen ryhmään

Asian/tilanteen harvinaisuudesta ja vaativuudesta johtuva keskittämistarve.

Näitä asioita löytyy sekä terveydenhuollosta, että sosiaalihuollosta ja ovat luonteeltaan sellaisia, että hoito/palveluketjut ovat selkeitä, eikä tilanne välttämättä aiheuta monialaisen yhteistyön tarvetta. Keskittämistarve siksi, että asian harvinaisuuden takia myös asiaan erikoistuneita osaajia on vähän. Tämän ryhmän asioita EI välttämättä lueta OT-keskusasioiksi. Näiden keskittämisestä voidaan kuitenkin sopia joko maakunnan sisällä, yhteistyöalueen sopimuksella tai määrätä keskittämisasetuksella.

Asian kompleksisuudesta johtuva keskittämistarve.

- Tilanteen monimuotoisuus, epäselvyys ja nopea muuttuminen
- Juridishallinnollista monimutkaisuutta.
- Tilanteen hoitaminen edellyttää vahvaa integratiivista monialaista työskentelyä ja tiedon muodostusta
- Monialaiset hybridityömuodot, joissa sosiaali- ja terveystoimi sekä myös sivistystoimi (erityisesti vaativan erityisen tuen VIP-verkostot) työskentelevät saumattomassa yhteistyössä.

Palvelujärjestelmän toimimattomuuteen liittyvät syyt.

- Näkökulmien yhdistämisen vaikeus, koordinaation puuttuminen, työn epätahtisuus, tehtävien tiukka rajaaminen jne.

- Kysymys voi olla myös siitä, ettei asiakas kykene näistä olemassa olevista palveluista hyötymään, tai niihin sitoutumaan. (Tarjolla olevat palvelut eivät vastaa asiakkaan tarpeeseen).

OT-keskukseen paikantuvia asiakasryhmiä/asiakokonaisuuksia

- Terveydenhuollon osalta OT-asiakasryhmät sekä yliopistollisten sairaaloiden välinen työnjako on määritelty keskittämisasetuksessa (Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä 582/2017)
- Sosiaalipalveluissa ei ongelmia ole jaoteltu eri tasoille ongelmatyypin tai asian vakavuusasteen mukaisesti, kuten terveydenhuollossa. Sosiaalihuollon osalta keskittämisasetus on valmistelussa ja se tulee valmistuttuaan täsmentämään OT-keskukseen sijoittuvia asioita ja asiakasryhmiä.
- Asetuksen taustatyöksi tehdyssä sosiaalihuollon porrasteisuuden valmistelussa on todettu, että sosiaalihuollon ongelmat (päihteet, väkivalta, elämän kriisitilanteet yms.) ovat asioina pitkälti kaikilla tasoilla samoja, joten vaativuutta tai harvinaisuutta ei voi jäsentää pelkästään nimeämällä ongelma (esim. vaativa päihdeongelma) koska kriteeristöjä (vrt. diagnoosit) ei ole olemassa → Kompleksisuus

OT-keskukseen paikantuvia asiakasryhmiä/asiakokonaisuuksia

- Somaattisesti sairaat lapset ja nuoret, joiden muun hoidon ja tuen koordinaatio edellyttää erityistä tietoa lapset tai joiden toimintakyky edellyttää pitkäkestoisesti, jatkuvaluonteisesti ja vuorokauden eri aikoina sosiaali- ja terveyspalveluja sekä erityisjärjestelyjä kotiin, päivähoitoon, kouluun ja opintoihin.
- Lasten- ja nuortenpsykiatrialta määrittyvät OT-asiakkuudet (kesken)
- Lapset ja nuoret, joiden vanhemmilla monialaista osaamista edellyttävä erityisen vaativien palveluiden tarve, esim. psykiatrista sairautta, kehitysvammaisuutta, rikosseuraamusasiakkuudet tms.
- Lapseen tai nuoreen kohdistuva seksuaalinen hyväksikäyttö tai muu väkivalta, tai sen epäily
- Korkean riskin väkivallan uhan alla elävät lapset ja perheet (ns. perhesurmien ehkäisy)
- Vakaviin ja harvinaisiin rikoksiin (väkivalta ja henkirikokset yms.) syyllistyneiden lasten ja nuorten tutkiminen ja hoito
  - Alaikäisten lasten mielentilatutkimukset
  - Vankeusrangaistukseen tuomitut alaikäiset
  - Tuomitsematta jätettyjen tahdonvastainen hoito

OT-keskukseen paikantuvia asiakasryhmiä/asiakokonaisuuksia

- Vaikeasti vammaisten ja kehitysvammaisten lasten, nuorten ja heidän perheidensä vaativaa erityisosaamista edellyttävät monialaiset erityispalvelut
- Erityisen vaativan lastensuojelun monialaiset sijaishuollon yksiköt
  - Sijaishuollon tarpeen lisäksi lapsella tai nuorella on useita yhtäaikaisia ja pitkäkestoisia oireita tai ongelmia esim. vaikeaa epäsosiaalista käyttäytymistä, rikollista elämäntapaa, vaikeaa aggressiivisuutta, vaikea päihdeongelma, vaikeat neuropsykiatriset ongelmat ja kehityksen viivästymät, kehitysvamma, vakavia koulunkäyntiongelmia, vaikeita oppimisvaikeuksia
- Vaativinta erityisosaamista edellyttävät maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijalasten, nuorten ja heidän perheidensä palvelut (esim. konfliktialttiiseen kunniakäsitykseen liittyvä vakava väkivallan uhka, ihmiskaupan uhrit, pakkoavioliitot, vaikeasti traumatisoituneiden lasten ja heidän perheidensä hoito ja tuki)
- Erityisen vaativat eropalvelut (pitkittyneet ja komplisoituneet eroprosessit)

OT-keskukseen paikantuvia asiakasryhmiä/asiakokonaisuuksia

- Vaativinta erityisosaamista edellyttävät lasten ja heidän perheidensä sekä vauvaa odottavien perheiden päihdehuollon erityispalvelut
- Vaativinta erityisosaamista edellyttävät lastensuojelun avohuollon palvelut (esim. monisukupolvisesti asioivat ns. VIP-asiakkaat)
- Uudet ilmiöt lasten, nuorten ja perheiden elämässä, joiden ratkaisuun tarvitaan monitieteellistä osaamista

On syytä huomioida, että OT-keskuksen periaatteena on reagoida nopeasti, mielellään jopa ennakoivasti uusiin, ajassa ilmaantuviin ja muuttuviin ilmiöihin. Näin ollen OT-keskukseen määritellyt asiat eivät ole ehdottomia ja pysyviä, vaan oleellista on, että asiakkaaksi pääsee ja tukea saa aina silloin, kun perus- ja erityistasolla ei riitä osaaminen asian hoitamiseen.

OT-keskus Tutkimus ja kehittäminen

- (Käytäntö)tutkimukseen perustuva palveluiden kehittäminen yhdessä yliopistojen, yliopistollisten sairaaloiden, lääketieteellisten tutkimuslaitosten, sosiaalialan osaamiskeskusten sekä ammattikorkeakoulujen kanssa.
- OT-keskuksen rooli on kahden suuntainen: Se pyrkii varmistamaan, että tutkimusyksiköt saavat tietoa lasten ja perheiden palvelukentän tutkimustarpeista ja toisaalta tutkittu tieto ja menetelmät leviävät käytännön työhön.
- Näyttöön perustuvat menetelmät (esim. IPC = interpersonal counselling)
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuuden tuki ja koordinointi yhteistyössä palvelujentuottajien kanssa.
- Tutkimus ja kehittämisrakenne, joka mahdollistaa ketterän reagoimisen silloin, kun esiintyy uusia tilanteita ja ilmiöitä, joihin täytyy luoda toimintamalli yhdistämällä eri alojen erityisosaamista ja uusinta tutkimustietoa.
- Kansainvälisten tutkimuskatsausten tuottaminen
- OT-tutkimus- ja kehittämistoiminta on yksi osa maakuntien lasten, nuorten ja perheiden palveluiden TKI-O kokonaisuutta ja koordinaatiota ja tämän kokonaisuuden jäsentäminen on yksi OT-keskusten jatkovalmistelun tehtäviä.
- Visio: OT-keskusten yhteydessä on määräaikaisia vakansseja, joissa työskentelee tohtorikoulutettavia ja erikoistuvia sosiaalityöntekijöitä, psykologeja, terveydenhuollon ammattilaisia jne. jotka tekevät opinnäytetyötään tai tutkimusta OT-teemoista. (Kaksoisvirat)

OT-keskusten välinen työnjako

Työnjako eri osaamiskeskus alueiden välillä on valmisteltavana kansallisesti sosiaali- ja terveysministeriössä. Tampereen OT-keskusvalmistelun tutkimus- ja kehittäminen työryhmä on tehnyt ehdotuksen niistä alueista, joilla alueellamme on vahvaa osaamista sekä yliopistollista tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja ehdottanut mahdollisiksi keskittymisalueiksi seuraavia:

- Vaativinta erityisosaamista edellyttävät lastensuojelun (avo- ja sijaishuollon) palvelut;
  - Kompleksiset, pitkittyneet asiakkuudet
  - lasten kaltoinkohtelu ja ylisukupolvisuus
  - **Raskaana olevien ja pikkulapsiperheiden päihdetyö**
- Lastensuojelun, kehitysvammahuollon ja nuorisopsykiatrian yhteisasiakkuudet
  - Vaikeasti sairaiden, vammaisten ja kehitysvammaisten lasten, nuorten ja heidän perheidensä vaativaa erityisosaamista edellyttävät monialaiset erityispalvelut
  - Erityisen vaativan lastensuojelun monialaiset sijaishuollon yksiköt
- Erityisen vaativat eropalvelut
- Vakaviin ja harvinaisiin rikoksiin (väkivalta ja henkirikokset yms.) syyllistyneiden lasten ja nuorten tutkiminen ja hoito (alaikäisten lasten mielentilatutkimukset, vankeusrangaistukseen tuomitut alaikäiset, tuomitsematta jätettyjen tahdonvastainen hoito)

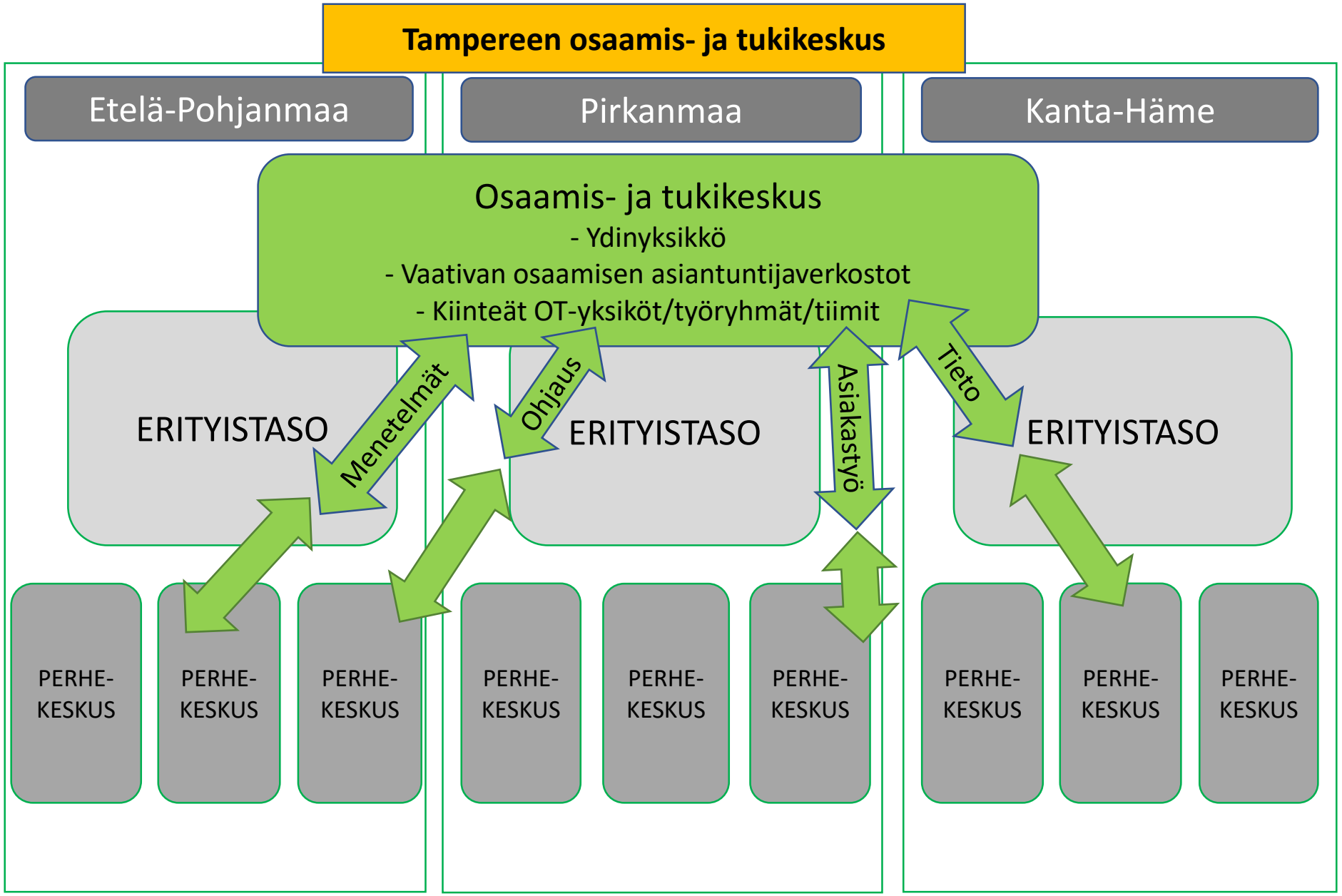
Tampereen osaamis- ja tukikeskus
Etelä-Pohjanmaa
Pirkanmaa
Kanta-Häme
Osaamis- ja tukikeskus
- Ydinyksikkö
- Vaativan osaamisen asiantuntijaverkostot
- Kiinteät OT-yksiköt/työryhmät/tiimit
ERITYISTASO
ERITYISTASO
ERITYISTASO
Menetelmät
Ohjaus
Asiakastyö
Tieto
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS
PERHE-KESKUS

Rakenne

- **Kaikkia palvelutasoja edustava ohjausryhmä**
  (määrittelemättä tarkemmin)
- **Ydinyksikkö**
  - **Johtamistiimi + Koordinaattorit**
- **Vaativan osaamisen asiantuntijaverkosto**
- **Kiinteät OT-yksiköt/työryhmät/tiimit**
  - Esim. TAYS kehitysvammahuolto, EVA, erityisen vaativan sijaishuollon yksikkö, Päiväperho, vaativat eropalvelut

Ydinyksikkö

- Ydinyksikön tehtävä on vastata OT-keskuksen toiminnan johtamisesta ja koordinaatiosta.
- 2-3 henkilön johtamistiimisosiaali- terveys ja mahdollisesti myös sivistystoimen substanssiosaamisen lisäksi tutkimus- kehittämis- ja tärkeimpänä verkostojohtamisosaamista.
  - uudenlaisen, integroivan verkostojohtamisen mallintaminen.
  - Johtamistiimille on yhteistyöalueen sopimuksessa kirjattava riittävä mandaatti asiantuntijaverkoston johtamiseen.
- Koordinaattoreita, jotka ovat asiantuntijaverkoston jäseniä siten, että jokaisella asiantuntijaverkoston linjalla on nimetty koordinaattori.
- Ydinyksikkö huolehtii, että OT-keskuksen asiantuntijaverkostossa on riittävä resursointi ja se vastaa yhdessä maakunnan liikelaitoksen kanssa OT-verkostoon kuuluvien asiantuntijoiden valinnasta.
- Verkostokartan päivittäminen ja ylläpito
- Konsultaatiopyyntöjen vastaanottaminen ja toimijoiden kokoaminen
- Järjestää yhteiskehittämispäiviä

Vaativan osaamisen asiantuntijaverkosto

- Sähköiselle alustalle rakennettava verkosto erilaisten harvinaisten/vaativien palvelutarpeiden ympärille.
- omat, eri värein toteutettavat linjat eri asiakokonaisuuksille
- linkit kunkin asiantuntijan/osaamistiimin/yksikön konsultaatio- ja toimintaohjeisiin.
- Samoja asiantuntijoita voi olla useammalla linjalla, esim. kunniakulttuurikysymyksiin perehtyvää asiantuntijaa tarvitaan monenlaisissa tilanteissa.
- Työntekijät ovat pääosin erityistason työntekijöitä, joiden työajasta on määritelty tietty osa OT-työskentelyyn (oltava mahdollisuus tarvittaessa myös jalkautua).
- Asiantuntijat voivat olla myös kiinteitä yksiköitä/tiimejä (esim. lasten- ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö, MARAK-työryhmä (/työryhmät?).
- Linjoille liitetään myös kyseisen alueen tutkijoita ja kehittäjiä.

Toimintamalli

- OT-keskuksen asiantuntijoita/koordinaattoreita on joidenkin yksittäisten asioiden (nämä määriteltävä myöhemmin) yhteydessä mahdollista konsultoida joustavasti puhelimitse. Kokonaisvaltaisemman asiakkaan tilanteeseen liittyvän konsultoinnin työntekijä voi tehdä, kun siihen on päädytty asiakkaan monialaisessa tiimissä perus- tai erityistasolla.
- **Lomake tilanteen vaativuuden ja riskin arvioimiseksi** *(tähän mukaan OT-seula?)*.
  - yhteenveto lapsen/perheen tilanteesta.
  - Kriteeristö toimii työmenetelmänä yksittäiselle työntekijälle.
  - Kriteeristön avulla voi arvioida oman asiakkaan tilannetta ja palvelupolkua sekä tarvittavia toimia.
  - Arviointilomakkeeseen liittyy myös ohjeistava muistilista siitä, mitä perustasolla pitää olla jo selvitelty, keitä tulee olla yhteistyössä mukana (onko lastensuojeluilmoitus tarvittaessa tehty?)
  - Asiakkaalle kerrotaan konsultaatiopyynnön tekemisestä ja asiakkaan on myös mahdollista osallistua konsultointipyynnön laatimiseen. Lomake lähetetään OT-koordinaattorille, joka vastaa osaamistiimin kokoamisesta pyynnön ympärille.

Toimintamalli

- Jalkautuva konsultaatio (OT-työntekijät mukaan asiakastapaamiseen)
- video/puhelinvälitteinen konsultaatio
- Paperikonsultaatio
- Konsultaatiopyynnön ja konsultaation dokumentoinnista asiakastietojärjestelmään vastaa pyynnön tehnyt työntekijä.
- Konsultoivalta tiimiltä on mahdollista pyytää myös suositus, toimintaohje tai lausunto.
- Työparityöskentely on lyhytaikaista tukea ja sen avulla saadaan lapsen tiimiin paras mahdollinen osaaminen. Työparityöskentelyn avulla myös muiden tiimin jäsenten osaaminen lisääntyy.

Kiinteät OT-yksiköt/työryhmät/tiimit

- OT-keskukseen kuuluviksi tai verkottuviksi yksiköiksi on tässä vaiheessa tunnistettu TAYS kehitysvammahuolto, EVA-yksikkö, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrinen työryhmä, Päiväperho sekä vaativat eropalvelut -työryhmä.
- OT-keskusvalmistelussa on todettu, että myös Tampereen OT-keskusalueelle tarvitaan erityisen vaativan sijaishuollon monialainen yksikkö.
- Kiinteillä OT-tiimeillä/toimintayksiköillä on omat nykyiset toimintamallinsa, joita kehitetään jatkossa OT-työskentelyn periaatteiden mukaisesti.
- Jatkovalmistelun täsmennettäväksi jää ratkaista, mitkä toiminnot kuuluvat ja mitkä verkottuvat OT-keskuksen hallinnolliseen rakenteeseen ja mitä OT-keskukseen kuuluminen/verkottuminen käytännössä tarkoittaa.

Tarvittavat tilat

- Vaikka OT- keskus toimii pääosin verkostomaisena rakenteena, niin että asiantuntijat hoitavat omaa tehtäväänsä oman, erityistason virkansa/toimensa ohessa, tarvitaan OT-keskukselle kuitenkin myös yhteinen työtila, jossa tiloja myös OT-keskuksen ydintiimille sekä asiantuntijoiden osaamistiimien kokoontumiseen ja työskentelyyn.

Jatkovalmistelussa sovittavia asioita mm.

- OT-keskusmalliluonnos on viety maakuntavalmisteluun sekä yhteistoimintasopimusta valmistelevalle työryhmälle

  Kokonaisuudesta sovitaan (rakenne, rahoitus, henkilöstöresurssi, yhteistyö kuntiin jäävien palveluiden ja järjestöjen kanssa ym.) yhteistyöaluesopimuksen puitteissa. Näin ollen valmistelutyö jatkuu keskustellen alueiden maakuntavalmistelun kanssa.

- Kansallinen OT-rukkanen jatkaa työskentelyä

→ Nimettävä henkilöt OT-valmisteluun alueeltamme

Jatkovalmistelussa sovittavia asioita mm.

- Rahoitus
- Johtaminen
- Rakenne
- Tiivistetään yhteistyötä koulupuolen VIP-verkostojen kanssa
- Erityisen vaativaa hoitoa tarjoava monialainen sijaishuollon laitos - kehittämisen jatko, kuka ottaa vastuun?
- Tarvittavan henkilöstöresurssin määrittely
- Miten henkilöstö rekrytoidaan?
- OT Tutkimus- ja kehittämistoiminnan suhde maakuntien ja yhteistyöalueen TKI-O -rakenteisiin sekä valmisteluun?
- Yliopiston ja TAYSin välinen yhteistyö
- Miten allakoidaan tutkimus ja kehittämisresursseja valtakunnallisesti, alueiden välillä?
- Miten jäsennetään eri tasoiset tutkimustoimet?
- Miten tapahtuu ”tuulien haistelu”?

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

KIITOS

NANNA MIETTUNEN
nanna.miettunen@pikassos.fi

p. 050 3495610

stm.fi/lape
#lapemuutos
#kärkihanke

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ | Opetus- ja kulttuuriministeriö | TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS